

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Vtrum Angeli per species uni versales intelligant, & eò
universaliores, quò ipsi sunt in natura superiores?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

Angelus produceretur sine speciecus, pateretur A violentiam, sicut & nunc si ab eo auferrentur: Ergo illae sunt verae & rigorosae proprietates, & non solum accidentia communia naturae Angelicae.

70. Respondeo, ut aliquid dicatur pati violentiam, sufficere quod ei denegetur vel auferatur id quod requirit ad suum complementum, & ad quod per modum principii activi vel passivi inclinatur: nam causa secunda habens objectum applicatum, & virtutem proportionatam in suo ordine, esset in statu violento, si negaretur illi concursus Dei; & corpus ultimò organizatum, si non infunderetur anima, licet causa secunda ad Dei concursum, & corpus ad animam, non habeant inclinationem activam, sed tantum passivam: unde cum natura Angelica species intelligibiles ad suum complementum requirat, & illas per modum principii, saltem passivi, conaturaliter respiciat, ut supra vidimus, Angelus pateretur violentiam, si absque illis produceretur, vel si nunc ab eo auferrentur; quamvis ab ejus essentia activè non diminent ut propriae ejus passionibus.

71. Objicies ultimò: Si species Angeli non essent naturales ejus proprietates, homo esset perfectioris naturae quam Angelus: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur: Natura intellectiva quae potest seipsam reducere in actum ex propriis principiiis, perfectior est ea quae ab intrinseco, & ex propriis principiiis non potest se in actum reducere: Atqui natura humana ratione intellectus agentis potest seipsam reducere in actum, acquirendo species, quod tamen non potest natura angelica, si species intelligibiles ab ejus essentia non fluant tanquam proprietates: Ergo si species Angeli non essent naturales ejus proprietates, homo esset perfectioris naturae, quam Angelus.

72. Respondeo negando sequelam: ad cujus probationem, nego absolute Antecedens. Nam ex Aristotele 2. de caelo textu 60. & ex Divo Thoma 1. 2. quaest. 3. art. 5. ad 2. natura illa quae bonum suum consequitur nobilius, & nobiliori modo, etiam si fiat cum exteriori auxilio, perfectior est & nobilior illa quae bonum suum imperfectius consequitur ex seipsa: sicut homo est nobilior brutis, etsi non possit acquirere propriam perfectionem & beatitudinem, nisi cum auxilio externo Dei.

ARTICULUS IV.

Verum Angeli per species universales intelligant, & eo universales, quod ipsi sunt in natura superiores?

73. **Q**uestio non procedit de universali in causando, quo pacto Deus & corpora caelestia dicuntur universalia, quia plures & diversos causant effectus: nec de universali in praedicando, quomodo naturae communes, & per operationem nostri intellectus à suis inferioribus abstractae, per comparationem ad illa appellantur universales: sed de universali in representando, quod scilicet plura objecta simul representat, non confusè & secundum aliquam rationem communem in qua conveniunt, sed clarè & distinctè, & secundum proprias rationes specificas & individuales. Unde sensus tituli est, an

Angeli intelligant per species plura objecta clarè ac distinctè representantes, & tantò plura, quantum sunt in natura superiores & perfectiores?

Negat Scotus, & omnes illi qui docent Angelum desumere suas species ab objectis, quibus favet Vazquez hic disp. 203. cap. 2. dicent et hypotesi (quam tamen negat) quod deum species in Angelis, adhuc non posse cum fundamento, imò nec cum probabili conjectura affirmari, quòd superior per speciem universalem naturas sibi inferiores intelligat.

B Sententia tamen affirmans, communis est apud Theologos, eamque expressè docet S. Thomas hic art. 3. omnesque ejus Discipuli; licet Ferrerianis 2. contra Gentes cap. 98. ejus doctrinam censent esse intelligendam de Angelis superioribus in hierarchia vel ordine, non in gradu specifico & natura: alii verò existunt species Angeli superioris dici universales, non quia plures naturas & quidditates specificas representent, sed solum quia representant plura eadem naturae individua, aut plures ejus proprietates & modos.

S. I.

Vera sententia statuitur.

C **D**ico primò: Angeli intelligunt per species universales, hoc est plura objecta simul representantes.

Probat primò: Species angelicae non sunt desumptae à rebus, sed immediate à divina essentia exemplatae ac derivatae, ut art. 3. ostendimus. At quamvis species ab objecto causata, illam solum quidditatem & naturam à qua causatae sunt, representent, quia ex ipso objecto à quo causantur determinationem & limitationem habent; illae tamen quae immediate exemplatae ac derivatae sunt à divina essentia, possunt plures naturas representare: sicut & ipsa divina essentia à qua derivatae sunt, & cujus sunt effluxus & participationes, ut est species exemplarum, omnes naturas creatas & creabiles clarè & distinctè representat.

D **C**onfirmatur: Species quae intellectus nostri exprimit ex aliis praconceptis, puta species motus aurei, chimerae, &c. plura continent distinctas naturas: quia non exprimuntur, nec consequenter mensurantur à rebus ut sunt in se, sed ut sunt in intellectu, qui potest adunare quaecumque distincta sunt. Item figura impressa cereae & chartae continet canem, leonem, & alia; cum latet in una figura: quia non mensuratur à rebus prout sunt in seipsis, sed juxta modum essentiae quem habet in sigillo in quo uniuertur, & a quo derivatur. Denique imago domus expressa in charta ab artifice, continet ligna, lapides, &c. et non accipit unitatem ab illis rebus, ut in seipsis, sed ut sunt in intellectu eas adunante, & ex illa unam formante ideam domus faciendae. Cum ergo pariter species angelicae non exprimantur, nec mensurentur à rebus quas representant, ut sunt in seipsis, sed prout sunt in essentia divina in specie & idea sicut divina essentia, una & simplicissima existens, plures naturas & quidditates clarè & distinctè representare potest, ita & species angelicae ab illa derivatae exemplatae.

E **P**robat secundò: Virtutes in causis inferioribus divise, adunantur in causis superioribus & superioris ordinis. Sed species impressae sunt quidem

virtutes representativæ, aliquo modo complentes naturam intellectivam: Ergo quæ in speciebus inferioribus sunt divisa & dispersa in representando, adunantur in superioribus; atque ad eodẽ cum speciebus angelicæ sint superiores; habebunt virtutẽ repræsentandi plura, quæ non repræsentantur nisi per plures species inferiores. Major probatur ex illo communi axioma Dionysii: *Quæ sunt dispersa in inferioribus, adunantur in superioribus.* Et patet etiam inductione: nam species sensibilis, verbi gratia visibilis, repræsentat sensibile proprium & sensibile commune, quæ tamen in esse entis distinguuntur realiter. Deinde objecta omnia quæ per singulas species singulis sensibus externis distinctè repræsentantur, per unam speciem sensus communis repræsentantur; & omnia quæ a sensibus tam internis quàm externis percipiuntur sub distinctis realiter specificativis, attinguntur ab intellectu sub unica ratione formali. Idem etiam apparet in artibus & scientiis; quæ quod superiores & perfectiores sunt, tantò objectum suum modo simpliciori & universaliori attingunt, ut infra exponemus.

Probatur tertio conclusio: Perfectissimis creaturæ universi debet convenire perfectissimus modus cognoscendi, dummodo ille sit possibilis creaturæ, nullamque involvat repugnantiam: Sed modus intelligendi per species universales in representando, multò perfectior & nobilior est, modo cognoscendi per species particulares, seu unam tantum naturam repræsentantes, ut de se constat; & aliunde modus ille cognoscendi nullum involvit repugnantiam, ut ex argumentorum solutione patebit: Ergo Angelicæ naturæ denegari non debet.

Dico secundò: Angelus quò superior est in essentia, eò per species universaliores, sive plura distinctè repræsentantes, intelligit

Probatur ratione Divi Thomæ hic art. 3. quæ sic in formam redacta potest proponi. Quo Angelus est similior Deo in ordine intellectuali, eò per species universaliores debet alia a se cognoscere: Sed eò est similior Deo, quò est superior in essentia: Ergo quò superior est alteri in essentia, eò per species universaliores debet intelligere. Minor constat, Major verò probatur. Quò Angelus est similior Deo in ordine intellectuali, eò magis divinas perfectiones ad talem ordinem pertinentes participare debet: Sed perfecte intelligere plura per unam speciem universalem, est perfectio divina spectans ad ordinem intellectuale: Ergo quò Angelus est similior Deo in gradu intellectuali, eò magis debet ejusmodi perfectionem participare; subindeque per speciem plura distinctè repræsentantem, atque alio universaliozem, intelligere. Minor patet, Major verò ex eo manifesta videtur, quòd quanto magis creatura in suo ordine accedit ad Deum, tanto magis perfectiones divinas ad talem ordinem pertinentes participare debet.

Dices, Hoc esse verum quando perfectio divina participabilis est a creatura: vis autem cognoscendi omnia per unam speciem, non est a creatura participabilis, sicut nec ratio actus puri & per essentiam.

Ut hæc responsio confutetur, & ratio Divi Thomæ magis illustretur & stabilietur, Advertendum est cum Cajetano hic, perfectiones Dei alia esse formaliter communicabiles, secundum id quòd formaliter & simpliciter expriment;

Tom 11.

A cujusmodi sunt sapientia, bonitas &c. alias verò incommunicabiles, ut esse actum purum, ens per essentiam &c. Inter quas hæc est differentia quoad propositum, quòd quamvis creaturæ possint esse similes Deo quoad omnes, secundum eas quodammodo ad eum appropinquando; tamen appropinquatio secundum perfectiones prioris generis, fit per majorem accessum ad illas, hoc est per hoc quòd magis & magis participatur perfectio quàm dicit earum ratio formalis. At verò major secundum alias appropinquatio, fit potius per majorem recessum ab opposito: in quo quidem recessu, quamvis involvatur participatio perfectionis quam in se dicunt, non attingitur tamen, ut habeatur illud quò formalissime simpliciter constituuntur. Quantumcumque enim aliquid appropinquet Deo quoad actum, nunquam tamen habebit rationem formalem actus puri simpliciter; sicut quò appropinquat Deo quoad sapientiam, habet formaliter rationem sapientie simpliciter dictæ.

Advertendum præterea, supremam universi portionem, id est Angelos, ex sua natura sibi vindicare assimilationem cum Deo, secundum omnes perfectiones simpliciter: cuilibet enim Angelo inest existentia, bonitas, sapientia, veritas &c. In hoc ergo consistit tota vis rationis D. Thomæ, quòd Angeli superiores debent intelligere per pauciores & universaliores species, quia sunt similiores Deo, quoad omnes perfectiones simpliciter; non solum enim intelligere est perfectio simpliciter, sed etiam intelligere omnia per unum: unde quamvis intelligere per unum, non possit ita participari a creaturis, ut illud formaliter & simpliciter habeatur; potest tamen participari per recessum ab opposito, ita ut minus de multiplicitate medii ad intelligendum habeatur.

Huic rationi affinis est alia quam habet idem S. Doctor 2. contra Gentes cap. 98. & quæ potest sic proponi. Intellectus Angelicus est medius inter intellectum divinum & humanum: unde cum medium debeat aliquid participare de utroque extremo, Angelus habet aliquid de puritate & actualitate intellectus divini, & aliquid de potentialitate & compositione intellectus humani; & per consequens non intelligit omnia per unam speciem, sicut Deus, nec per species ita particulares, sicut anima nostra: sed per species magis vel minus universales, juxta majorem vel minorem ejus accessum ad Deum, & majorem aut minorem ejus recessum ab anima nostra.

Tertia ratio quæ sumitur ex quæstione 8. de verit. art. 10. hæc est: Quò aliqua species est magis actualis & immaterialis, eò etiam debet esse magis universalis: Sed species quibus Angeli intelligunt, eò sunt magis actuales & immateriales, quò Angeli sunt superiores in natura: Ergo quò Angelus erit superior in natura, eò intelliget per species universaliores. Minor patet: quia quò intellectus Angeli sunt superiores, eò sunt magis actuales & immateriales; dimanant enim a substantia magis actuali & immateriali: Ergo species eò erunt magis actuales & immateriales, quò intellectus quem afficiunt erit superior; perfectivum siquidem & perfectibile, intellectivum & intelligibile, debent sibi correspondere, præsertim in immaterialitate, utpote quæ est radix tam intellectualitatis, quàm intelligibilitatis

Bbb iij

vij

tis. Major verò probatur: Tum quia proprium est materiae contrahere, limitare, & individuarè; subindeque quòd aliquid magis abstrahit à materia, eò erit universalis; Tum etiam inductione: nam sensus internus, quia est magis immaterialis quàm externus, cognoscit per species magis universales; & intellectus adhuc per universales, quia est magis immaterialis, quàm sensus internus; denique Deus, quia est actus purus & summè immaterialis, intelligit per speciem magis universalem, quandoquidem se & alia per unicam speciem intelligit.

33

Probatur denique conclusio ratione desumpta ex 2. sent. dist. 3. quæst. 2. art. 2. In omnibus scientiis & artibus, sive speculativis, sive operativis, oportet quòd illa quæ est altior & ordinativa aliarum, consideret rationes magis universales: Sed Angeli superiores habent scientiam ordinativam scientiarum inferiorum, tam practicam, quàm speculativam; cum superiores inferiorum actus & officia disponant, eosque perficiant & purgent, ut docet Dionysius: Ergo scientia Angelorum superiorum est universalior, & consequenter habet species universales. Major probatur inductione: Nam sub civili scientia est ars militaris; sub militari equestris, & sic deinceps: unde propterea civilis considerat bonum humanum, ut determinatum ad res bellicas; & ob hanc rationem scientia inferior accipit sua principia à superioribus, per quæ suas conclusiones à priori demonstrat. Et hoc adhuc clarius est in scientiis speculativis: nam metaphysica, quæ est ordinativa aliarum, in quantum examinat principia universalissima, considerat rationem entis absolute; alia verò scientia speculativa versatur circa aliquam determinatam ipsius entis partem.

Huic rationi D. Thomæ consonat id quòd docet Dionysius cap. 22. cælestis Hierarchiæ: scilicet quòd superiores Angeli participant scientiam magis in universali, quàm inferiores. Consonat etiam id quòd dicitur in libro de causis: nempe quòd intelligentiæ superiores habent formas magis universales.

Neque valet responsio Vazquezii, dicentis Dionysium loco citato nullam facere mentionem de speciebus Angelicis, sed solum intendere quòd Angeli superiores habent scientiam, quæ ad plura objecta se extendit quàm scientiam inferiorum. Non valet, inquam, hæc solutio: quia ibi Dionysius loquitur de scientia naturali Angelorum: hæc autem in superioribus non se extendit ad plura objecta, quàm in inferioribus; cum totum universum, & quicquid naturalis est ordinis, ipsis etiam inferioribus Angelis pateat, ut infra dicemus, & ipsæmet Vazquez concedit. Unde licet Dionysius ibi non faciat expressam mentionem de speciebus Angelicis: ex hoc tamen quòd Angeli superiores participant scientiam magis in universali, quàm inferiores, aperte colligitur, species in Angelis superioribus esse universales, quàm in inferioribus: cum enim, ut rectè arguit Suarez, superiores Angeli non attingant aliqua objecta quæ non cognoscantur ab inferioribus, loquendo de scientia rerum naturalium; non potest testificari quòd superiores Angeli participant scientiam magis in universali, quàm inferiores, nisi quia primi intelligunt per species universales quàm alii. Unde idem Dio-

nysius ibidem supra cap. 7. dixerat, quòd Angeli de supremo ordine omnia intelligunt quæ in nomine radiorum vocantur species intelligibiles, quia Angelus mediis illis ita rerum omnium notitia iplendet, sicut Sol suis fulget radiis.

§. II.

Corollaria notata degna.

EX dictis colliges primò, nullum de facto esse Angelum, qui non habeat species universales representantes plures naturas. Angelus siquidem infimus magis excedit hominem in perfectione intellectuali, seu in actualitate & immaterialitate, quàm Angelus supremus excedat infimum: Sed propter excessum in huiusmodi perfectione, Angelus supremus habet species universales, & plures naturas representantes, quàm species infimi: Ergo etiam Angelus infimus habebit species universales & plures representantes, quàm representent species hominis.

Confirmatur: Ratio ob quam Angeli possunt intelligere per species universales, est quia non intelligunt per species acceptas à rebus, sed à Deo naturaliter inditas: At hoc commune est omnibus Angelis: Ergo possunt per species universales omnes Angeli intelligere.

Colliges secundò, quòd quando D. Thomas hic art. 3. ait: *Quantò Angelus fuerit superior, tantò per pauciores species universales intelligibiles apprehendere poterit: & idè oportet quòd eius forma sint universales*: non loquitur de superioritate in hierarchia, vel ordine (ut Ferraricus existimat) sed in gradu specifico, & in natura, ut alii Thomistæ interpretantur.

Pateat etiam hoc corollarium: Tum quia nomen illud, *superior*, absque ullo addito, superioritatem in natura significat: Tum etiam, quia ratio quæ D. Thomas utitur ad hoc probandum id aperte declarat. Hæc nempe ratio sumitur ex eo quòd Angelus superior majorem habet assimilationem ad Deum, ut antea declaravimus: sed non solum Angeli qui sunt superiores in hierarchia & ordine, sed etiam illi qui sunt superiores in natura & gradu specifico, quamvis sint ejusdem ordinis vel hierarchiæ, magis assimulantur Deo, quàm alii illis inferiores in perfectione naturæ: Ergo D. Thomas non solum loquitur de Angelis superioribus in hierarchia, vel ordine, sed etiam de superioribus solum in gradu specifico & in natura.

Confirmatur ex eodem S. Doctore quæst. 8. de verit. art. 10. ubi docet Angelum tanto per universales species intelligere, quanto plus in illo fuerit de actu, & minus de potentia: Sed hoc constat inveniri in quolibet Angelo superiori quoad gradum specificum, quamvis non sit superior quoad hierarchiam, vel ordinem: Ergo idem quòd prius.

Colliges tertio, Universalitatem specierum Angelicarum consistere in hoc quòd plures naturas seu quidditates specificas representent. Non potest enim hæc specierum universalitas consistere in hoc quòd representent plura individua actualia ejusdem speciei: cum etiam infimus Angelus in specie representante naturam specificam, cognoscat omnia ejus actualia individua. Nec consistit etiam in hoc quòd representent plura

possibilia : quia Angelus non habet naturalem inclinationem ad cognoscendas res mere possibili-
les, cum illæ non sint partes huius universi. Non
constitit insuper in representatione plurium
proprietas ejusdem naturæ : nam eadem spec-
ies intelligibilis representat quidditatem speci-
ficam, & simul eas proprietates. Nec similiter in
representatione plurium modorum accidenta-
lium : quia si illi pertinent ad ordinem providen-
tiæ naturalis, representantur per species quæ re-
presentant quidditates aut singularia quibus ac-
cedunt; si autem spectant ad ordinem gratiæ, &
providentiæ supernaturalis, non cadunt sub cog-
nitione naturali Angelorum, sed cognoscuntur
per scientiam infusam, & revelationes extra ver-
bum. Superest ergo ut universalitas specierum
angelicarum, consistat in representatione pluri-
quidditatum pertinentium ad hoc universum.

§. III.

Diluantur fundamenta adversa sententia.

Objicies primò contra primam conclusio-
nem. Cognoscere aliquid in universali, est
cognoscere illud imperfectè : Sed intelligere ob-
jecta per species universales, est ea cognoscere in
universali. Ergo est illa imperfectè cognoscere :
unde cum cognitio imperfecta non debeat ad-
mitteri in Angelis, dicendum est illos per species
universales non intelligere.

Respondedo distinguendo Majorem: Cognos-
cere aliquid in universali, ex parte rei cognite, est
cognoscere illud imperfectè, concedo Majorem;
cognoscere aliquid in universali, ex parte medii
cognoscendi, nego Majorem. Similiter distin-
guo Minorem : intelligere objecta per species
universales est ea cognoscere in universali, ex
parte medii cognoscendi, concedo Minorem: ex
parte rei cognite, nego Minorem, & Consequen-
tiam. Solutio est D. Thomæ hic art. 7. ad 2. ubi
ait: *Cognoscere aliquid in universali dicitur dupli-
citer: uno modo ex parte rei cognite, ut scilicet
cognoscatur solum universalis natura rei: & sic
cognoscere aliquid in universali est imperfectius; im-
perfectè enim cognosceret hominem, qui cognosceret
de eo solum quod est animal: alio modo ex parte
medii cognoscendi, & sic perfectius est cognoscere al-
iquid in universali, perfectior enim est intellectus,
qui per unum universale medium potest singula prop-
ria cognoscere, quam qui non potest.*

In istis: Cognoscere per speciem universa-
lem, est cognoscere naturam aliquam universa-
lem, ut præcisam à singularibus, vel à conditioni-
bus eam contrahentibus. Ergo est cognoscere in
universali, ex parte rei cognite.

Sed nego Antecedens: nam, ut supra annota-
vimus, universalitas specierum non consistit in
eo quod representent naturam aliquam commu-
nem à differentiis determinantibus præcisam (sic
enim per illas non haberetur nisi confusa rerum
notitia) sed in hoc quod plures naturas specie
distinctas, seu plures quidditates specificas, cla-
rè, & distinctè, & secundum proprias illarum
differentias representent.

Urgebis: Species intelligibilis desumit suam
unitatem specificam ab objecto quod represen-
tat, & cujus est formalis similitudo: Ergo repug-
nat quod species angelica plures naturas & quid-
ditates specie diversas secundum proprias earum

A differentias manifestet. Consequentia patet: repugnat enim quod unica species habeat plura & diversa specificativa.

Confirmatur. Si species angelica plures naturas
seu quidditates specie diversas, clarè & distinctè,
ac secundum proprias earum differentias, simul
representaret, Angelus posset plura ut plura in-
telligere: Consequens est falsum, ut docet D.
Thomas quæst. 58. art. 2. & pluribus aliis in lo-
cis: Ergo & Antecedens. Sequela probatur: An-
gelus potest simul unico actu cognoscere quæ-
cumq; per unam speciem representantur; quan-
doquidem intellectus angelicus tantæ est immate-
rialitatis, quantæ ipsa species, atque adeò tan-
tæ intellectualitatis, quantæ intelligibilitatis ipsa
species: Ergo si species angelica potest simul plu-
ra objecta ut plura representare, seu plures natu-
ras & quidditates secundum proprias earum
differentias, poterit etiam Angelus plura ut plu-
ra simul intelligere.

Confirmatur ampliùs: Si unica species intelli-
gibilis plures naturas & quidditates specie diver-
sas representaret, illæ naturæ essent idem inter
se in esse intelligibili: Sed hoc videtur absurdum:
Ergo & illud. Probatur Minor: Illæ naturæ uni-
tertio indivisibili, scilicet speciei, in esse intelli-
gibili identificarentur; species enim est ipsum
objectum in esse representativo & intelligibili,
ut docent nostri Thomistæ in libris de anima: Ergo
identificarentur inter se in esse intelligibili.

Huic difficili instantiæ variè occurrunt nostri
Thomistæ. Quidam respondent distinguendo
Majorem: Species intelligibilis desumit suam
unitatem specificam &c. ab objecto primario,
concedunt: à secundo, negant. Et assignant rati-
onem: quia, inquirunt, species est similitudo
formalis objecti primarii, secundarii verò est
duntaxat similitudo virtualis: objectum autem
primarium speciei angelicæ, plures naturas spe-
cie diversas representantis, est ratio quædam
generica illis communis, ipsæ verò naturæ sunt
objecta tantum secundaria, virtualiter per illam
quoad proprias idarum differentias representa-
ta: atque adeò ab ipsis naturis non sumit species
suam unitatem specificam. Ex quo inferunt, An-
gelum plures illas naturas & quidditates specie
diversas cognoscentem, plura ut plura non intel-
ligere: quia illas non attingit nisi quatenus in ra-
tione illa generica & communi conveniunt &
adunantur; sub qua ratione habent modum uni-
us, & non plurium.

Sed hæc solutio displicet: Tum quia falsum est
speciem angelicam non esse formalem, sed tan-
tum virtualem similitudinem illarum naturarum
& quidditarum quas representat: Tum etiam,
quia non possunt plures naturæ clarè & distinctè,
& secundum proprias differentias, mediante alio
objecto prius ac per se representato, cognosci,
nisi in illo secundum proprias rationes conti-
neantur: nulla autem ratio generica clarè & di-
stinctè continet inferiora secundum proprias eo-
rum rationes & differentias, sed in potentia tan-
tum & in confuso: Ergo repugnat quod in illa
plures naturæ & quidditates specie diversæ distin-
ctè represententur & cognoscantur secundum
propriam differentias. Hoc enim proprium est spe-
cie increate, quæ cum per se primò representet
naturam divinam, in qua sola possunt eminentis-
simo modo plures naturæ secundum proprias
suas differentias contineri, potest habere ratio-
nem

nem medii, in quo omnes creaturæ existentes, futuræ, & possibiles, clarè & distinctè, ac secundum proprias suas differentias repræsententur & cognoscantur.

95. Respondent secundò alii, species intelligibiles, quæ sunt à rebus acceptæ, suam unitatem specificam ab objectis desumere, secus verò illas quæ non sunt desumptæ à rebus, sed ab ideis divinis, & specie increata exemplatæ, & derivatæ. Sicut enim objectum scitum est solum mensura scientiæ cuius est causa; ita & objectum repræsentatum est solum mensura ejus speciei quæ ab ipso causatur: unde cum species angelicæ non sint acceptæ à rebus, ab illis nec mesurantur, nec specificam unitatem desumunt; sed potius è contra objecti unitas ab unitate speciei dependet, sicut unitas sigillati ab unitate sigilli. Ita colligitur ex D. Thoma in 2. dist. 3. quæst. 2. art. 2. ad 1. dicente: *Est quoddam universale ad rem, quod est prius re ipsa, sicut forma domus in mente edificatoris: & per hunc modum sunt universales forme rerum in mente Angelica existentes; non ita quod sint operativa, sed quia sunt operativis similes.* Itaque sicut formæ operativæ, licet unitatem habeant per ordinem ad suum effectum, eam tamen non habent ab illo, nec ab ipso mesurantur, sed potius è contra: ita & species universales angelicæ non mesurantur, nec habent ab objecto suam unitatem, sed potius objectum ab ipsis; istud enim unum est, quia per unam speciem repræsentatur & intelligitur; hæcque unitas sufficit ut sit terminus habitudinis speciei ad ipsum. Adde quòd supra disp. 4. diximus locum Angeli habere unitatem à virtute continentem illum: cur ergo non poterit idem dici de objecto repræsentato per speciem Angeli, habere scilicet unitatem in ratione objecti à specie illud repræsentante? sicut etiam sigillatum (ut supra dicebamus) unitatem sumit à sigillo, licet res valde diversas exprimat ac repræsentet. Hanc doctrinam & solutionem approbo.

96. Aliter tamen argumento respondeo, distinguendo scilicet Majorem: species intelligibilis desumit suam unitatem ab objecto quod repræsentat, formaliter & in esse objecti spectato, concedo Antecedens: materialiter & in esse entis considerato, nego Antecedens, & Consequentiam.

Explicatur: Sicut Philosophi docent quòd res consideratæ à scientiis divinis sunt in esse rei, unum tamen in esse scibilis, & in ratione objecti, quatenus subsunt eidem rationi *sub qua*, iisdem scilicet principiis, & eidem abstractioni à materia, ut explicari solet in Metaphysica: ita nunc dicimus quidditates & naturas specificas per speciem universalem repræsentatas, esse quidem plures & specie diversas in genere entis, unum tamen in ratione objecti; à quo ut sic sumitur unitas specifica speciei intelligibilis. Habent autem hanc unitatem, non ab una ratione *que* (nam hæc objectum constituit in genere entis, & multiplex est) sed ab una ratione *sub qua*, quæ objectum constituit in genere objecti, & una est specie atomata. Porro hæc ratio *sub qua* est quædam habitudo, quam illæ naturæ formaliter ut sunt objectu unius speciei angelicæ important: ita ut una species Angeli sit v. g. repræsentativa immediatè omnium lapidum vel herbarum, ut còducunt ad medicinalem virtutem, vel ut pertinet ad climata hujus regionis: alia sit similitudo avium, qua-

tenus tali regioni deserviunt, aut tali finis, vel secundum quod deserviunt homini, vel quatenus pertinent ad ornatum integri elementis, v. g. aeris, vel terræ, ubi est finis altior & universalior: & sic de aliis.

Ex quo patet responsio ad primam confirmationem: licet enim Angelus possit simul & eodem actu cognoscere omnes quidditates seu naturas repræsentatas per speciem intelligibilem universalem quam habet: quia tamen naturas illas & quidditates non potest attingere, nisi prout subsunt eidem habitudini & rationi *sub qua* jam explicatæ; quo pacto non habent rationem plurius, sed unius (sunt enim unum formaliter & in ratione objecti) hinc fit illum non posse plura ut plura simul intelligere.

Ad secundam confirmationem neganda est sequela Majoris: quia species intelligibilis universalis, non est adæquata similitudo uniuscujusque ex objectis distinctis quæ repræsentat, sed potius excedens, ut hic art. 3. ad 3. explicat D. Thomas: licet autem quando tertium identificatur, aut est simile adæquate duobus extremis, hæc debent esse eadem aut familia inter se, secus tamen quando in adæquate idem aut simile illis est, nam tunc aliquo modo excedit unum quodque ex illis, ut Tractatu præcedenti exposuimus.

Objicies secundò contra secundam conclusionem. Si quo Angelus est superior, sed per universales species intelligeret, sequeretur posse dari Angelum qui omnia intelligeret per suam substantiam: Sed hoc non debet admitti: Ergo nec illud, Sequela probatur: Supponamus enim supremum Angelum nunc de facto intelligere omnia per duas species, seipsum scilicet per propriam substantiam gerentem vices speciei, & alia à se per unicam speciem ejus substantiæ superadditam: Tunc sic Deus potest creare alium Angelum isto perfectiorem: Ergo & qui intelligit omnia per pauciores species, atque adeò per solam suam substantiam.

Respondeo negando sequelam. Ad probationem dico, datà illà hypothesi, omnibus Angelis præexistentibus superaddendam esse novam speciem, quæ repræsentetur Angelus de novo productus: sicque Angelus qui antea erat superior inciperet intelligere omnia per tres species, scilicet seipsum per propriam substantiam; alia sibi interiora per speciem accidentalem illi ab initio creationis inditam; & Angelum de novo creatum, per aliam speciem accidentalem de novo superadditam. Et sic semper procedendum est, si abeat in infinitum in creatione Angelorum: semper enim superior habebit pauciores species, non per minorationem dualitatis, sed per additionem seu multiplicationem pluralitatis in inferioribus, ut loquitur Cajetanus hic art. 3. 5. contra eandem.

DISPUTATIO IX.

De objecto cognitionis Angelicæ.

Ad quæst. 56. & 57. D. Thome.

Objectum cognitionis Angelicæ est duplex, spirituale scilicet & materiale: de primo agit S. Doctor quæst. 56. de altero quæst. 57. Nos verò de utroque in hac disputatione differemus.